

پێگهی ئافرهت له ئیسلامدا

مكانة المرأة في الإسلام

ئایبینی پیرۆزی ئیسلام ریزو حورمهتی زۆری بۆ ئافرهت داناوه، رینمایى و ئامۆزگاریمان دهکات که له گهڵ ئافرهتان باش بین و به میهرهبانى و سۆزو ریزهوه مامهلهیان له گهڵ بکهین و مافیان بپاریزین، له بهرامبه ریشدا هه موو جوړه سته مکردن و ئازاردان و توندوتیژییه کی قه دهغه کردوه چ دهروونی بیّت یان جهسته یی. ئافرهتان نازناوی خوشک و دایک و کچ و هاوسهریان پیدراوه، پهروه رده کاری رۆله کان و هاوکارو پشتیوان و شه ریکی پیاوان له به ریه و بردنی ژیان و کاروبارهکانی دنیاو، خاوه ن که سیّتی تایبه ت به خویانن. خوای گه و ره سوره تیکی له قورپان به ناوی (النساء) ناوناوه و (٢٤) جار ناوی (المرأة) له قورپاندا هاتوه، که ئه مه ئاماژه یه بۆ گرنگی ئیسلام به ئافرهت، ئه مه له کاتی کدا پێش ئیسلام مافی ئافرهت به هه موو شیوه یه ک پێشل ده کراو ئه و په ری سوکایه تی پێ ده کرا، به لām که ئیسلام هات حورمهت و به های بۆ ئافرهت گه رانده وه.

خوای گه و ره ده فهرمو ی: **يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً** (النساء: ١). هه و ره ها پێغه مبه ر (درودی خوای له سه ر بیّت) ده فهرمو ی: **(إِنَّمَا النَّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ)**. وه ده فهرمو ی: **(مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً)** (النحل: ٩٧).

به پێی ئه م ده قانه له پووی عه قیده و مرو قبوون و ته کالیفی شه رعی و خیتابی ده قه کان و مال و ماف و ئه رک و کاروباری کو مه لایه تی جیاوازی له نیوان ئافرهت و پیاو نیه، له نو یژو جه ج و رۆژو و زه کات و فه رمان به چا که و قه ده غه کردنی خراپه و له مافدا یه کسانه له گه ل پیاو چ دونیای بیّت یان قیامه تی، وه ک خوای په و ره رده گار ده فهرمو ی: **(فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى)** آل عمران: ١٩٥. به لکو جیاوازی له پیکهاته ی سروشتی دروستبوون و هه ندی بواری رۆل و ئه رک و کاره ویه، که ئه گه ر به وردی لیی بکو لینه وه، ئه م جیاوازییه له به رژه و هه ندی هه ردو و په گه ز دایه، ئه گه رنا شتی ک نیه له ئیسلامدا به ناوی ئیمتیازو خه لات کردنی پیاو و کپ کردن و په راویز خسته نی ئافرهت! خوای گه و ره ده فهرمو ی: **(وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ)** الإسراء: ٧١.

خوای گه و ره ده فهرمو ی: **(وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَكِرُونَ)** الروم: ٢١.

لێ ره دا ده ره که و یّت خوای گه و ره چه ند به جوانی هه ردو و چه مکی (موده و ره حمه) ی بۆ ژیا نی هاوسه ران به کاره ی ناوه، که له کاتی ناخو شی و نه بوونی و پیری ئه و خو شه و یستی و به زه یی نواندنه به رامبه ر یه کتر ده ربېرن.

هه و ره ها خوای گه و ره له باره ی هه ل سوکه و ت و مامه له کردن له گه ل هاوسه ری ژیا ن پیا مان ده فهرمو ی: **(وَعَاشِرُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا)** النساء: ١٩. وه ده فهرمو ی: **(هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ)** البقرة: ١٨٧. وه ک چو ن جلو به رگ مرو ف له ده رکه و تنی عه یبه داده پوشی، له سه رما و گه رما ده یپاریزی و جوانی به مرو ف ده به خشیّت، به هه مان شی وه ش هاوسه ران بۆ یه کتری وان.

سهیرکه پیغه مبهەر (درودی خوای له سهەر بیټ) له باره‌ی خیزانه وه ده‌فه‌رموئ: (خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي). له باره‌ی په‌روه‌ده‌کردنی کچانه وه ده‌فه‌رموئ: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ لَهُ ابْنَتَانِ فَيَحْسِنُ إِلَيْهِمَا مَا صَحَبَتَاهُ أَوْ صَحَبَهُمَا إِلَّا أَدْخَلَتْهُ الْجَنَّةُ)، له باره‌ی خزمه‌ت‌کردنی دایکه وه چی ده‌فه‌رموئ: (جاء رجل إلى رسول الله - صلى الله عليه وسلم - فقال: يا رسول الله، مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحَسَنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أَبُوك).

له وتاری حه‌جی مائناوایی پیغه مبهەر (درودی خوای له سهەر بیټ) به ئومه‌تی فه‌رموئ: (وَأَسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا). که‌واته پیگه‌و ریژی ئافره‌ت له روانگه‌ی ئیسلامه وه له‌و په‌ری به‌رزی و سه‌نگینی دایه‌و، تا ئیستا هیچ یاساو ری‌سایه‌کی دونیا به‌قه‌د ئیسلام نه‌و مه‌کانه‌ته‌ی بو ئافره‌ت دیاری نه‌کردوه، بگه‌ به‌شیکی بانگه‌شه‌کان ته‌نها دروشمه‌و هیچ خزمه‌تیکی بو ره‌وشی ئافره‌تان ئی به‌دی ناکریت.

به‌داخه وه جاری وایه ئافره‌ت ده‌کوژئ، سوکایه‌تی پی ده‌کرئ، توندو تیژی له‌ گه‌ل به‌کار دی، مافی ده‌خوری، بی ریژی پی ده‌کرئ، مافه‌کانی زه‌وت ده‌کرئ، ده‌نگی را ده‌رپړینی کپ ده‌کرئ، به‌ چاوی سووک سه‌یر ده‌کرئ... هتد. به‌لام هه‌موو نه‌مانه زاده‌ی نه‌ریتی سه‌قه‌تی کومه‌لگه‌ن.

زور جاریش له‌ریی فلم و دراما بیانیه‌کان و ریکلام و بازرگانی کردن و موده‌و جلوه‌رگه‌و ئارایش و قسه‌ی باقو بریق سوکایه‌تی به‌ جه‌سته‌و جوانی ئافره‌ت ده‌کرئ و به‌دروشمی ئازادی و مودیرنه‌و لاسایی کلتوری ولاتان چه‌نده‌ها نه‌هامه‌تی و ئاریشه بو ناو خانه‌واده‌ی کورده‌واری دروست ده‌کرئ، له‌و په‌نايه‌ش توندو تیژی دژ به ئافره‌تان ئی ده‌که‌وئته‌وه بگه‌ جوړه‌ها قوربه‌سه‌ری رووی تی ده‌کات.

له‌جیاتی نه‌وه‌ی ری‌کخراوه‌کانی بواری مافی ئافره‌تان له‌په‌نای پاراستنی مافی ئافره‌تان درزو ناکوکی بخه‌نه نیوان ژن و پیاوه‌وه، باشتروایه کار له‌سه‌ر ری‌زگرتن و خو‌شه‌ویستی دوولایه‌نه‌و جولاندنی هه‌ست و سوژی مرو‌فایه‌تیاں بکه‌ن، بو نه‌وه‌ی شیرازه‌ی خیزانه‌کان چیت به‌ره‌و لی‌کترازان نه‌چیټ.

پی‌ویسته حکومه‌ت و ری‌کخراوه‌کانی ئافره‌تان به‌ له‌به‌ر چاوگرتنی تایبه‌تمه‌ندی و نه‌ریتی ره‌سه‌نی کومه‌لگه‌ی کوردی زیاتر بایه‌خ به‌ هو‌شیا‌ری کومه‌لگه‌ بده‌ن و ری‌گری له‌و توندو تیژیانه بگرن به‌رامبه‌ر ئافره‌تان ده‌کرئ.

گرنگه ئافره‌تان خو‌یان عیقه‌ت و پیگه‌و که‌سیتی و ره‌وشت و ری‌زی خو‌یان بی‌پاریزن و بایی نه‌وه‌نده هو‌شیا‌ر بن ری‌زی خو‌یان له‌ده‌ست نه‌دن، وه نابی بیانو و دروست بکه‌ن سوکایه‌تیاں پی بکریټ و ببه‌ن قوربانی.

هه‌مووانیش نه‌وه بزاین ئیسلام ری‌زی زوری بو ئافره‌ت دیاری کردوه‌و به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ری‌گه نادات توندو تیژی به‌رامبه‌ر ئافره‌تان به‌کار بیټ و به‌چاوی سووکه‌وه سه‌یر بکریټ و مافه‌کانیاں پی نه‌دریټ.

که‌واته گرنگه له‌پیناو که‌پامه‌تی ئافره‌ت و که‌مکردنه‌وه‌ی ری‌ژه‌ی توندو تیژی و ئاریشه‌کان و سکا‌لی خیزانی، هه‌مووان کار بکه‌ین له‌سه‌ر په‌روه‌ده‌یه‌کی ته‌ندروست و گرنگیدان به‌ خیزان، چونکه بناغه‌ی کومه‌لگه‌یه‌کی پی‌شکه‌وتوو بریتیه له‌ خیزانی‌ک هه‌ست به‌ به‌رپرسیاریتی بکات، بو‌یه‌ش پیغه مبه‌ر (درودی خوای له سه‌ر بیټ) به‌تایبه‌ت روو له ئافره‌تان ده‌کات و ده‌فه‌رموئ: (وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا).